

DOI: 10.35774/app2026.01.037
УДК 340.134:342 (477)

Анатолій Колодій,

доктор юридичних наук, професор, головний науковий співробітник відділу дослідження проблем правотворчості та адаптації законодавства України до права ЄС Інституту правотворчості та науково-правових експертиз Національної академії наук України.
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6647-700X>

Вікторія Тернавська,

кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри конституційного права навчально-наукового інституту права та психології Національної академії внутрішніх справ.
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2102-619X>

СУБ'ЄКТИ ФОРМУВАННЯ КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ПРАВ ЛЮДИНИ

Конституційно-правова політика є продуктом науково обґрунтованої правотворчої діяльності, яка виконує важливу соціальну роль, спрямовану на унормування певної сфери суспільних відносин з метою забезпечення прав та законних інтересів учасників суспільних відносин. У статті персоналізовано коло учасників правотворчої діяльності, визначених у Законі України «Про правотворчу діяльність», які є суб'єктами формування конституційно-правової політики у сфері прав людини, а також визначено їх статус та повноваження відповідно до положень чинного законодавства. Використання сукупно діалектичного підходу, методів системно-структурного, дедукції та індукції, аналізу та синтезу, дозволило сформулювати основні межі дослідження проблеми, а також здійснити відповідний пошук ідей та висновків щодо особливостей конституційно-правової політики у сфері прав людини та суб'єктів її формування.

На основі аналізу доктринальних та нормативних джерел авторами висновується, що конституційно-правова політика у сфері прав людини – це діяльність органів державної влади та органів місцевого самоврядування щодо продукування правових ідей стратегічного характеру за участю інституцій громадянського суспільства, які втілені у правові акти, спрямовані на удосконалення механізму конституційно-правового регулювання та охорони суспільних відносин у сфері прав людини. Системна, скоординована діяльність суб'єктів формування конституційно-правової політики у сфері прав людини є запорукою якості цієї політики та ефективності правореалізаційної практики.

Ключові слова: конституційно-правова політика, права людини, правотворча діяльність, суб'єкт правотворчої діяльності, суб'єкт правотворчої ініціативи, суб'єкт забезпечення правотворчої діяльності, заінтересовані особи.

Kolodiy A., Ternavska V.

Subjects of forming the constitutional and legal policy in the field of human rights.

The priority direction of the constitutional and legal policy of the state is the establishment, provision and guarantee of human and citizen rights and freedoms at the legislative level. However, law-implementing practice demonstrates the existing formal and legal shortcomings of the current legislation and the declarative nature of the provisions of the current Constitution of Ukraine. The problem of efficiency of law-implementing practice is mostly caused by not always high-quality content of legal policy, which is mediated by the systematic and coordinated activity of the subjects of forming the constitutional and legal policy in the field of human rights. Taking this into account, the purpose of this study is to identify the participants of lawmaking activity who directly form the constitutional and legal policy in the field of human rights. There applied the provisions of the dialectical approach, methods of systemic-structural, deduction and induction, analysis and synthesis, the combined use of which made it possible to formulate the main boundaries of the study of the issue, as well as to carry out an appropriate search for ideas and conclusions regarding the features of constitutional and legal policy in the field of human rights and the subjects of its formation.

© Анатолій Колодій, Вікторія Тернавська, 2026

Based on the analysis of doctrinal and normative sources, the authors conclude that constitutional and legal policy in the field of human rights is the activity of state authorities and local self-government bodies to produce legal ideas of a strategic nature by the participation of civil society institutions, which are embodied in legal acts aimed at improving the mechanism of constitutional and legal regulation and protection of social relations in the field of human rights. Systematic, coordinated activity of subjects of forming the constitutional and legal policy in the field of human rights is the key to the quality of this policy and the efficiency of law-implementing practice.

Keywords: constitutional and legal policy, human rights, lawmaking activity, subject of lawmaking activity, subject of lawmaking initiative, subject of ensuring a lawmaking activity, interested persons.

Постановка проблеми. Забезпечення прав і свобод людини і громадянина, гарантованих Основним Законом держави, є пріоритетним напрямом конституційно-правової політики кожної демократичної, правової держави у сучасному світі. Конституція України проголошує в статті 3, що права і свободи людини, як найвищі соціальні цінності, визначають зміст і спрямованість діяльності держави щодо їх належного утвердження, забезпечення і гарантування [1]. Розділ II Конституції України «Права, свободи та обов'язки людини і громадянина» в цілому є основоположним для формування конституційно-правової політики у сфері прав людини. Однак правореалізаційна практика демонструє наявно існуючі формально-юридичні недоліки чинного законодавства та декларативність положень чинної Конституції України. Проблема ефективності правореалізаційної практики зумовлена у більшості не завжди якісним змістом правової політики, яка опосередковується системністю та скоординованістю діяльності суб'єктів формування конституційно-правової політики у сфері прав людини. Дане питання набуває сьогодні особливої актуальності у загальному контексті процесів адаптації національного законодавства до стандартів міжнародного права та права ЄС у сфері прав людини.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання нормативного закріплення прав і свобод людини і громадянина відповідно до стандартів міжнародного права та права ЄС, а також їх практичної реалізації стало предметом дослідження українських правознавців як у площині загальної теорії права, так галузевих юридичних наук. Праці таких відомих українських правознавців, як О. Дзери, М. Козюбри, В. Копейчикова, П. Рабіновича, М. Панова, В. Тація, Ю. Тодики, Ю. Шемшученка вже давно стали частиною національної правової доктрини. Зокрема, П. Рабінович зазначав, що специфіку прав людини, що зумовлена різноманітністю класифікації стандартів прав людини, «належить неодмінно враховувати при конструюванні та використанні юридичних інструментів забезпечення (тобто сприяння реалізації, охороні й захисту) прав та свобод людини [2, с. 25]. Водночас, малодослідженим залишається питання суб'єктів, уповноважених державою формувати конституційно-правову політику у сфері прав людини, діяльність яких безпосередньо зумовлює якість цієї політики.

Виклад основного матеріалу дослідження. Українська держава уповноважує органи публічної влади на формування та реалізацію конституційно-правової політики, яка спрямована на утвердження, забезпечення і гарантування прав і свобод людини і громадянина. Досліджуючи суб'єктів формування конституційно-правової політики у сфері прав людини, насамперед, хотілося б наголосити, що нормативно-правове, тобто базове, основоположне визначення термінів «державна політика», «правова політика», «конституційно-правова політика» відсутнє. Саме тому для пізнання сутності цих термінів логічно звернутися до близьких за змістом нормативно-правових актів, доктринальних джерел. Так, у статті 1 Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо засад державної регіональної політики та політики відновлення регіонів і територій» від 9 липня 2022 року № 2389-IX визначено поняття «державна регіональна політика», що являє собою систему цілей, заходів, засобів та узгоджених дій центральних і місцевих органів виконавчої влади, органів влади Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування та їх посадових осіб для забезпечення високого рівня якості життя людей на всій території України з урахуванням природних, історичних, екологічних, економічних, географічних, демографічних та інших особливостей регіонів, їх етнічної і культурної самобутності [3]. У частині першій статті 4 Закону України «Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності» від 13 грудня 2022 року № 2834-IX декларується мета державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності, яка полягає у досягненні єдності в українському суспільстві шляхом подолання суперечностей соціокультурного, мовного, регіонального характеру на основі європейського та євроатлантичного курсу, забезпечення дотримання конституційних гарантій прав і свобод людини і громадянина [4]. Закон України «Про національну безпеку України» від 21 червня 2018 року № 2469-VIII визначає спрямованість державної політики у сферах

національної безпеки і оборони на захист: людини і громадянина – життя і гідності, конституційних прав і свобод, безпечних умов життєдіяльності людини; суспільства – його демократичних цінностей, добробуту та умов для сталого розвитку; держави – її конституційного ладу, суверенітету, територіальної цілісності та недоторканності; території, навколишнього природного середовища – від надзвичайних ситуацій; української мови як державної; національної пам'яті Українського народу та культурної спадщини [5].

У «Політологічному словнику» визначено, що «державна політика – свідомо діяльність владних структур та органів державного управління, спрямована на регулювання суспільних відносин; спосіб суспільного врядування, що передбачає вироблення і здійснення політичних курсів і програм економічного, соціального та культурного розвитку» [6, с. 15]. Тобто, державна політика – це система заходів, засобів та узгоджених дій уповноважених суб'єктів для досягнення певної мети, для суб'єктів якої, у будь-якій сфері, зокрема і у сфері прав людини, характерним є широкий спектр повноважень, форм та методів діяльності. Якщо вести мову про права та свободи, то це їх регламентація, сприяння фактичному втіленню, реалізація, охорона, захист, відновлення у разі порушення, моніторинг дотримання, подальший розвиток та удосконалення, а не тільки здійснення чогось одного із перерахованих сфер суспільної діяльності, наприклад, тільки контролю за дотриманням прав людини.

Принагідно зауважимо, що «правова політика – системна, науково обґрунтована діяльність державних і муніципальних органів, громадських об'єднань, спрямована на вироблення стратегії правового розвитку суспільства, створення ефективного механізму правового регулювання, забезпечення прав і свобод людини і громадянина, формування правової державності» [7, с. 492]. Важливість формалізації правових ідей у сфері конституційного будівництва є очевидною: саме конституційно-правова політика є необхідним стрижнем формування правової системи, оскільки саме цей вид правової політики найближче знаходиться до загальнодержавної політики, яка ґрунтується на Конституції України, де закріплені стратегічні ідеї та цілі розвитку України як правової держави [8, с. 22]. Крім того, в умовах правової глобалізації відбувається як активна інтернаціоналізація національних правових систем в першу чергу на конституційному рівні, так і конституціоналізація міжнародного права [9, с. 10-12]. У цілому, конституційно-правова політика є різновидом загальнодержавної правової політики, що являє собою сукупність правових ідей стратегічного характеру, які продуковані органами державної влади та органами місцевого самоврядування у процесі їх професійної діяльності за участю інституцій громадянського суспільства і втілені у правові акти, котрі передбачають удосконалення механізму конституційно-правового регулювання та охорони суспільних відносин [10, с. 75].

Конституційно-правова політика є продуктом науково обґрунтованої правотворчої діяльності, що здійснюється «спеціально уповноваженими органами, із формулювання, зміни або скасування правових норм, в основі яких лежать потреби та інтереси людей» [11, с. 192]. Відповідно до положень статті 2 Закону України «Про правотворчу діяльність» від 24 серпня 2023 р. № 3354-IX правотворчою діяльністю є діяльність, що здійснюється з метою планування розроблення та прийняття (видання) нормативно-правових актів; розроблення проєктів нормативно-правових актів; прийняття (видання) нормативно-правових актів; ведення обліку нормативно-правових актів; здійснення правового моніторингу [12]. Виходячи з положень статті 4 цього Закону України участь у правотворчій діяльності (учасники) беруть: 1) суб'єкт правотворчої діяльності; 2) суб'єкт правотворчої ініціативи; 3) суб'єкт забезпечення правотворчої діяльності; 4) заінтересовані особи [12].

Суб'єкти правотворчої діяльності чітко визначені в частині другій статті 4 Закону України «Про правотворчу діяльність», а саме: Український народ на всеукраїнському референдумі; Верховна Рада України; Президент України; Кабінет Міністрів України; міністерства; інші органи державної влади та інші суб'єкти публічного права, які згідно із законом здійснюють від імені держави правотворчу діяльність та юрисдикція яких поширюється на територію України; Верховна Рада Автономної Республіки Крим, Рада міністрів Автономної Республіки Крим, міністерства Автономної Республіки Крим; голови місцевих державних адміністрацій та керівники структурних підрозділів місцевих державних адміністрацій; територіальна громада на місцевому референдумі; органи місцевого самоврядування.

До суб'єктів формування конституційно-правової політики у сфері прав людини у процесі правотворчої діяльності Конституція України відносить Верховну Раду України, яка, відповідно до частини першої статті 92 Конституції України, виключно законами України визначає: 1) права і свободи людини і громадянина, гарантії цих прав і свобод; основні обов'язки громадянина; 2) громадянство, правосуб'єктність громадян, статус іноземців та осіб без громадянства; 3) права корінних народів і національних меншин; 4) основи соціального захисту, форми і види пенсійного забезпечення; засади регулювання праці і зайня-

тості, шлюбу, сім'ї, охорони дитинства, материнства, батьківства; виховання, освіти, культури і охорони здоров'я; екологічної безпеки [1].

До суб'єктів формування конституційно-правової політики у сфері прав людини належить Президент України, який відповідно до частини другої статті 102 Конституції України є гарантом прав і свобод людини і громадянина. Відповідно до пункту 26 частини першої статті 106 Конституції України глава держави приймає рішення про прийняття до громадянства України та припинення громадянства України, про надання притулку в Україні [1].

Переконані, що до суб'єктів формування конституційно-правової політики у сфері прав людини необхідно відносити Кабінет Міністрів України, який згідно з пунктом другим частини першої статті 116 Конституції України вживає заходів щодо забезпечення прав і свобод людини і громадянина, а ґрунтуючись на пункті третьому частини першої статті 116 Конституції України, забезпечує проведення фінансової, цінової, інвестиційної та податкової політики; політики у сферах праці й зайнятості населення, соціального захисту, освіти, науки і культури, охорони природи, екологічної безпеки і природокористування [1].

До суб'єктів формування конституційно-правової політики у сфері прав людини можна віднести Міністерство соціальної політики, сім'ї та єдності України (Мінсоцполітики). Річ у тім, що пункт перший Положення про Міністерство соціальної політики, сім'ї та єдності України, затверджене Постановою Кабінету Міністрів України від 21 липня 2025 р. № 904, встановлює, що Мінсоцполітики, як центральний орган виконавчої влади, забезпечує формування та реалізацію державної політики у сфері соціальної політики, загальнообов'язкового державного соціального та пенсійного страхування, соціального захисту населення, волонтерської діяльності, з питань сім'ї та дітей, внутрішньо переміщених осіб, запобігання та протидії всіх форм насильства, забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, надання соціальних послуг та проведення соціальної роботи, соціальної та професійної адаптації представників різних соціальних груп, а також з інших визначених законодавством питань [13].

Суб'єктами правотворчої ініціативи відповідно до частини третьої статті 4 Закону України «Про правотворчу діяльність» від 24 серпня 2023 р. № 3354-IX виступають: органи державної влади, інші державні органи, їхні посадові особи, інші уповноважені суб'єкти, які відповідно до положень чинного законодавства мають право вносити на розгляд суб'єкта правотворчої діяльності проект нормативно-правового акта для його ухвалення (видання) у порядку, установленому законом [12]. Персоніфікуючи категорію «суб'єкти правотворчої ініціативи», слід зазначити, перш за все, суб'єктів законодавчої ініціативи, які на підставі статті 93 Конституції України мають право внесення до Верховної Ради України офіційної пропозиції про ухвалення, зміну або скасування законодавчого акта, а саме Президент України, народні депутати України та Кабінет Міністрів України [1]. Водночас, поняття «суб'єкт правотворчої ініціативи» є ширшим, ніж поняття «суб'єкт законодавчої ініціативи», саме тому законодавець відносить до цих суб'єктів не тільки органи державної влади, інші державні органи та їх посадові особи, але й надає право іншим уповноваженим суб'єктам вносити на розгляд суб'єкта правотворчої діяльності проект нормативно-правового акта для його ухвалення (видання) у порядку, установленому законом.

Суб'єктами забезпечення правотворчої діяльності відповідно до частини четвертої статті 4 Закону України «Про правотворчу діяльність» від 24 серпня 2023 р. № 3354-IX виступають допоміжні органи суб'єктів правотворчої діяльності та особи, які виконують завдання наукового, юридичного, експертного, консультативного, технічного та інших видів забезпечення правотворчого процесу [12].

Заінтересованими особами відповідно до частини п'ятої статті 4 Закону України «Про правотворчу діяльність» від 24 серпня 2023 р. № 3354-IX виступають фізичні та юридичні особи (резиденти і нерезиденти), прав, свобод, інтересів чи обов'язків яких стосується відповідний нормативно-правовий акт, які також можуть ініціювати підготовку проекту нормативно-правового акта перед суб'єктом правотворчої ініціативи на підставі положень Конституції України і законів щодо публічних консультацій, лобізму та лобістської діяльності, а також інших законів України [12].

У контексті питання суб'єктів конституційно-правової політики у сфері прав людини важливу роль відіграє Уповноважений Верховної Ради України з прав людини. Однак, виходячи з аналізу положень статті 4 Закону України «Про правотворчу діяльність» від 24 серпня 2023 р. № 3354-IX, Уповноважений не належить до суб'єктів правотворчої діяльності. Так, частина третя статті 55 Конституції України дає підстави віднести інституцію Уповноваженого до провідних організаційно-правових гарантій захисту прав людини в Україні, який здійснює також парламентський контроль за додержанням конституційних прав і свобод людини і громадянина на підставі статті 101 Конституції України [1].

Аналіз вищезазначених прав Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, викладених, насамперед, у Конституції України та статті 13 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини» від 23 грудня 1997 року № 776/97-ВР, переконує, що серед них відсутнє право формувати конституційно-правову політику у сфері прав людини. Не проглядається таке право і у статті 3 «Мета парламентського контролю за додержанням конституційних прав і свобод людини і громадянина», статті 4 «Правовий статус Уповноваженого», статті 14 «Обов'язки Уповноваженого», статті 18 «Щорічні та спеціальні доповіді Уповноваженого», статті 19 «Участь Уповноваженого у міжнародному співробітництві» та інших статтях Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини» від 23 грудня 1997 року № 776/97-ВР [14].

Інтерпретуючи зазначені конституційні та законодавчі положення, можна стверджувати, що Конституція України передбачає правовий статус Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини як правозахисного органу, що здійснює лише парламентський контроль за додержанням конституційних прав та свобод людини і громадянина. Водночас, враховуючи положення уже цитованої частини другої статті 3 Конституції України, можна однозначно стверджувати, що Уповноважений Верховної Ради України з прав людини може і повинен брати участь у формуванні конституційно-правової політики у сфері прав людини. Адже Уповноважений Верховної Ради України з прав людини має право: давати рекомендації; готувати щорічні та спеціальні доповіді; аналізувати економічні, політичні, соціальні та інші процеси, що відбуваються в країні і за її межами, стосовно захисту прав і свобод людини; готувати відповідні пропозиції щодо розробки законопроектів та проектів інших нормативно-правових актів, необхідних для запобігання порушенням прав і свобод людини і громадянина або сприяння їх поновленню; готувати проекти конституційних подань та подань Уповноваженого до органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян, підприємств, установ, організацій незалежно від форми власності та їх посадових і службових осіб щодо порушень положень Конституції України, законів України, міжнародних договорів тощо.

Уповноважений з прав людини активно допомагає органам державної влади щодо приведення національного законодавства у галузі прав людини до міжнародних стандартів, поширюючи під час своїх доповідей з питання стану додержання прав людини в Україні знання, одержані у процесі своєї співпраці з міжнародними організаціями. Більше того, сьогодні органи державної влади самі проявляють ініціативу, звертаючись до Уповноваженого з прав людини з питань проведення правової експертизи проектів законів, які розробляються з метою приведення національного законодавства до міжнародно-правових стандартів та стандартів права ЄС, що впливає з зобов'язань України як держави-кандидата на вступ в ЄС. Уповноважений з прав людини насамперед здійснює правовий моніторинг у плідній співпраці з профільними міністерствами за програмою «Пульс Угоди» щодо реалізації Плану заходів з виконання Угоди про асоціацію, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 25 жовтня 2017 року № 1106 [15]. Зокрема, Уповноважений з прав людини має повноваження здійснювати правовий моніторинг з питання удосконалення законодавства про захист персональних даних з метою приведення його у відповідність з Регламентом (ЄС) 2016/679, що визначено статтею 15 Угоди про асоціацію та передбачає: 1) розроблення та подання на розгляд Кабінету Міністрів України законопроекту щодо внесення відповідних змін до Закону України «Про захист персональних даних»; 2) опрацювання законопроекту з експертами ЄС; 3) забезпечення супроводження розгляду Верховною Радою України законопроекту; 4) ресурсне забезпечення впровадження Закону України; 5) посилення інституційної спроможності Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини як незалежного інституту з нагляду за дотриманням законодавства про захист персональних даних [15]. Уповноважений з прав людини здійснює також моніторинг виконання Дорожньої карти з питань верховенства права, Дорожньої карти з питань функціонування демократичних інституцій, Дорожньої карти з питань реформи державного управління та плану заходів щодо захисту прав осіб, які належать до національних меншин (спільнот) України.

Висновки. Вищевикладене дає підстави сформулювати наступні висновки.

1. Конституційно-правова політика у сфері прав людини – це діяльність органів державної влади та органів місцевого самоврядування щодо продукації правових ідей стратегічного характеру за участю інституцій громадянського суспільства, які втілені у правові акти, спрямовані на удосконалення механізму конституційно-правового регулювання та охорони суспільних відносин у сфері прав людини.

2. До суб'єктів формування конституційно-правової політики у сфері прав людини належать Верховна Рада України, Президент України, Кабінет Міністрів України, Міністерство соціальної політики, сім'ї та єдності України. Уповноважений Верховної Ради України з прав людини є правозахисним органом, що здійснює лише парламентський контроль за додержанням конституційних прав людини і може брати

участь (бути учасником) у формуванні конституційно-правової політики у сфері прав людини як суб'єкт забезпечення правотворчої діяльності чи навіть як суб'єкт правотворчої ініціативи.

3. Системна, скоординована діяльність суб'єктів формування конституційно-правової політики у сфері прав людини є запорукою якості цієї політики та ефективності правореалізаційної практики.

Список використаних джерел

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Рабінович П. М. Міжнародні стандарти прав людини: властивості, загальне поняття, класифікація. *Вісник Національної академії правових наук України*. 2016. № 1 (84). С. 19-29.
3. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо засад державної регіональної політики та політики відновлення регіонів і територій: Закон України від 09.07.2022 р. № 2389-ІХ. *Голос України*. 26.07.2022. № 152.
4. Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності: Закон України від 13.12.2022 р. № 2834-ІХ. *Відомості Верховної Ради України*. 2023. № 46. Ст. 116.
5. Про національну безпеку України: Закон України від 21.06.2018 р. № 2469-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2018. № 31. Ст. 241.
6. Політологічний словник / автори-укладачі: д.іст.н., проф. кафедри історії України та філософії ВНАУ Левчук К.І.; к.іст.н., доц. кафедри історії України та філософії Богатчук С.С. Вінниця, 2015. 40 с.
7. Велика українська юридична енциклопедія : у 20 т. Т. 3 : Загальна теорія права / редкол.: О.В. Петришин (голова) та ін. Харків: Право, 2017. 952 с.
8. Минькович-Слободяник О. В. Види правової політики України. *Часопис Київського університету права*. 2012. № 2. С. 21-24.
9. Schwartz, Herman. The Internationalization of Constitutional Law. *Human Rights Brief*. 2003. Volume 10. № 2. P. 10-12. URL: <https://digitalcommons.wcl.american.edu/cgi/viewcontent.cgi?referer=&httpsredir=1&article=1402&context=hrbrief> (дата звернення: 5.02.2026)
10. Тернавська В. М. Категорія «конституційно-правова політика» (теоретико-правовий аналіз). Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції. 2018. Випуск 6. Том 1. С. 74-77.
11. Загальна теорія права: Підручник / За заг. ред. М.І. Козюбри. К.: Ваіте, 2015. 392 с.
12. Про правотворчу діяльність: Закон України від 24.08.2023 р. № 3354-ІХ. *Відомості Верховної Ради України*. 2023. № 93. Ст. 364.
13. Положення про Міністерство соціальної політики, сім'ї та єдності України: постанова Кабінету Міністрів України від 21.07.2025 р. № 904. *Урядовий кур'єр*. 21.07.2025. № 146.
14. Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини: Закон України від 23.12.1997 р. № 776/97-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1998. № 20. Ст. 99.
15. Про виконання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони : постанова Кабінету Міністрів України від 25.10.2017 р. № 1106. *Урядовий кур'єр*. 17.03.2018. № 52.

References

1. *Konstytutsiia Ukrainy [Constitution of Ukraine]*: Zakon Ukrainy vid 28.06.1996. № 254k/96-VR. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> [in Ukrainian].
2. Rabinovych, P. M. (2016). Mizhnarodni standarty prav liudyny: vlastyivosti, zahalne poniattia, klasyfikatsiia [International standards of human rights: properties, general concept, classification]. *Visnyk Natsionalnoi akademii pravovykh nauk Ukrainy – Journal of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine*, 1 (84), 19-29 [in Ukrainian].
3. *Pro vnesennia zmin do deiakyykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo zasad derzhavnoi rehionalnoi polityky ta polityky vidnovlennia rehioniv i terytorii [On Amendments to Certain Legislative Acts of Ukraine Regarding the Principles of State Regional Policy and the Policy of Reconstruction of Regions and Territories]*: Zakon Ukrainy vid 09.07.2022. № 2389-IX. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2389-20#Text> [in Ukrainian].
4. *Pro osnovni zasady derzhavnoi polityky u sferi utverdzhennia ukrainskoi natsionalnoi ta hromadianskoi identychnosti [On the basic principles of state policy in the field of strengthening Ukrainian national and*

- civic identity*]: Закон України від 13.12.2022. № 2834-IX. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2834-20#Text> [in Ukrainian].
5. *Pro natsionalnu bezpeku Ukrainy [On the national security of Ukraine]: Zakon Ukrainy vid 21.06.2018. № 2469-VIII*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text> [in Ukrainian].
 6. Bohatchuk, S. S. (2015). *Politolohichniy slovnyk [Political science dictionary]*. [in Ukrainian].
 7. Petryshyn, O. V. (2017). *Velyka ukrainska yurydychna entsyklopediia : u 20 t. T.3: Zahalna teoriia prava [Great Ukrainian Legal Encyclopedia: in 20 volumes. Vol. 3: General Theory of Law]* [in Ukrainian].
 8. Mynkovych-Slobodianyk, O. V. (2012). *Vydy pravovoi polityky Ukrainy [Types of legal policy of Ukraine]. Chasopys Kyivskoho universytetu prava – Law Review of Kyiv University of Law, 2, 21-24* [in Ukrainian].
 9. Schwartz, Herman. (2003). *The Internationalization of Constitutional Law. Human Rights Brief, 10 (2), 10-12*. Retrieved from <https://digitalcommons.wcl.american.edu/cgi/viewcontent.cgi?referer=&httpsredir=1&article=1402&context=hrbrief> [in English].
 10. Ternavska V. M. (2018). *Katehoriia «konstytutsiino-pravova polityka» (teoretyko-pravovyi analiz) [Category «constitutional and legal policy» (theoretical and legal analysis)]. Aktualni problemy vitchyznianoï yurysprudentsii – Actual problems of native jurisprudence, 6 (1), 74-77* [in Ukrainian].
 11. Koziubra, M. I. (2015). *Zahalna teoriia prava: Pidruchnyk [General Theory of Law: Textbook]* [in Ukrainian].
 12. *Pro pravotvorochu diialnist [On Lawmaking Activity]: Zakon Ukrainy vid 24.08.2023. № 3354-IX*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3354-20#Text> [in Ukrainian].
 13. *Polozhennia pro Ministerstvo sotsialnoi polityky, simi ta yednosti Ukrainy [Regulations on the Ministry of Social Policy, Family and Unity of Ukraine]: postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 21.07.2025. № 904*. Retrieved from <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/uploads/public/687/e2e/2a4/687e2e2a47124415633520.pdf> [in Ukrainian].
 14. *Pro Upovnovazhenoho Verkhovnoi Rady Ukrainy z prav liudyny [On the Commissioner for Human Rights of the Verkhovna Rada of Ukraine]: Zakon Ukrainy vid 23.12.1997. № 776/97-VR*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/776/97-%D0%B2%D1%80#Text> [in Ukrainian].
 15. *Pro vykonannia Uhody pro asotsiatsiiu mizh Ukrainoiu, z odniiei storony, ta Yevropeiskym Soiuzom, Yevropeiskym spivtovaryystvom z atomnoi enerhii i yikhnimy derzhavamy-chlenamy, z inshoi storony [On the implementation of the Association Agreement between Ukraine, of the one part, and the European Union, the European Atomic Energy Community and their Member States, of the other part]: postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 25.10.2017. № 1106*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1106-2017-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].

Стаття надійшла 20.02.2026

Стаття прийнята до друку 24.03.2026

Стаття опублікована 30.04.2026.